

L'exceptió cultural francesa: un model d'Estat per protegir la cultura

Published by [Interacció](#) [1] on 09/06/2016 - 09:56 | Last modification: 06/08/2026 - 13:57

Aquest informe de Jordi Baltà Portolés és especialment interessant perquè no descriu únicament les polítiques culturals franceses, sinó que intenta explicar per què França ha construït, durant més de mig segle, un dels models d'intervenció pública en cultura més sòlids d'Europa. Escrit amb la voluntat d'identificar aprenentatges útils per a Espanya, el text combina perspectiva històrica, dades comparades i anàlisi institucional per mostrar que la fortalesa del model francès no deriva d'una política concreta, sinó d'una continuïtat política i administrativa excepcional.

L'argument central és que **la política cultural francesa s'ha construït sobre un ampli consens d'Estat**. Des de la creació del Ministeri d'Afers Culturals el 1959, amb André Malraux, governs de signes polítics molt diferents han modificat prioritats, instruments i llenguatges, però gairebé mai no han qüestionat la legitimitat d'una política pública específica per a la cultura. Aquesta estabilitat institucional és presentada com una de les característiques més singulars del cas francès.

Baltà reconstrueix aquesta evolució a partir de diverses etapes. La primera correspon a **André Malraux**, que converteix la democratització de l'accés a les grans obres de la cultura en una responsabilitat de l'Estat. La cultura deixa de ser una competència dispersa entre diversos ministeris i passa a constituir un camp específic de política pública. El model combina protecció del patrimoni, suport a la creació contemporània, desplegament d'equipaments i desconcentració territorial mitjançant les Direccions Regionals d'Afers Culturals (DRAC). La cultura és concebuda com un factor de desenvolupament humà i de cohesió republicana.

Una segona etapa apareix amb **Jacques Duhamel** durant els anys setanta. Sense abandonar la democratització cultural, incorpora una concepció més plural de la cultura i reconeix que les pràctiques culturals són molt més diverses que les legitimades tradicionalment per l'Estat. Aquesta evolució introdueix una major cooperació entre ministeris i amb els governs locals, anticipant una governança més compartida de les polítiques culturals.

El gran punt d'inflexió arriba amb **Jack Lang** i la presidència de François Mitterrand. El pressupost cultural augmenta de manera molt significativa, s'amplien els àmbits d'intervenció pública i la cultura incorpora plenament les indústries culturals, la diversitat d'expressions artístiques i la dimensió econòmica. La política cultural deixa d'entendre's únicament com a democratització de l'accés i passa també a promoure la capacitat creativa, el desenvolupament dels sectors culturals i la projecció internacional de França. La Festa de la Música, la política del preu fix del llibre o els grans equipaments impulsats per Mitterrand simbolitzen aquesta ampliació del paper de l'Estat.

L'informe dedica una atenció especial a la **noció d'exceptió cultural**, que acabarà evolucionant cap al discurs de la diversitat de les expressions culturals. França defensa que els béns culturals no poden ser tractats exclusivament com qualsevol altra mercaderia, perquè també compleixen funcions democràtiques, educatives i

identitàries. Aquesta posició es tradueix en instruments de regulació, suport públic i cooperació internacional que posteriorment influiran en les polítiques europees i en la Convenció de la UNESCO de 2005.

?El model francès combina continuïtat institucional, intervenció pública i reconeixement de la cultura com una responsabilitat permanent de l'Estat.

Un dels aspectes més valuosos del document és que mostra que el model francès **no es basa únicament en més despesa pública**. Baltà descriu un ecosistema institucional molt més ampli: un ministeri especialitzat, administracions territorials fortes, mecanismes estables de cooperació entre nivells de govern, polítiques educatives, sistemes de recerca, incentius fiscals al mecenatge, regulació de les indústries culturals i una producció continuada d'estudis i estadístiques que alimenten la presa de decisions. La política cultural apareix així com una infraestructura permanent de govern, més que no pas com una successió de programes.

Al mateix temps, l'autor evita idealitzar el model francès. Recorda les crítiques rebudes al llarg del temps: l'elitisme atribuït al model inicial de Malraux, les tensions entre democratització cultural i democràcia cultural, el debat sobre la relació entre cultura i mercat o les crítiques al protagonisme excessiu de l'Estat en la producció cultural. Aquestes controvèrsies formen part de la mateixa evolució del model i expliquen moltes de les reformes posteriors.

Després de la lectura, el principal interès del text no consisteix tant a proposar una imitació del model francès com a mostrar que **les polítiques culturals sòlides necessiten estabilitat institucional, consens polític i capacitat administrativa**. França protegeix la cultura perquè, durant dècades, ha convertit la intervenció pública en cultura en una política d'Estat. Aquesta és probablement la principal lliçó que el document ofereix al debat sobre les polítiques culturals contemporànies.

Referència

Baltà Portolés, J. (2016). *El ejemplo francés: Cómo protege Francia la cultura*. Fundació Santillana i Fundació Alternatives.

[Text complet \(pdf\)](#) [2]

Categories: Llibre

Categories: Recursos i publicacions

Tags: polítiques culturals

Tags: governança cultural

Tags: internacionalització cultural

Tags: pensament cultural

Tags: valor públic de la cultura

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2016/excepcio-cultural-francesa>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <http://https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/aaf6581d1ac124fb62b20b8e2c046e85.pdf>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/6655>